

Ändring av täckningsbeloppet för insättningsgarantin

Sammanfattning

I betänkandet behandlar finansutskottet regeringens proposition 2008/09:186 Ändring av täckningsbeloppet för insättningsgarantin.

I propositionen föreslås att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti. Lagändringen innebär att insättningsgarantin ska uppgå till 500 000 kr eller det högre belopp som motsvarar 50 000 euro då rätten till ersättningen inträder. Lagändringen föreslås träda i kraft den 30 juni 2009.

I en motion (v) föreslås att regeringen ska återkomma med förslag om en utvecklad insättningsgaranti.

Utskottet tillstyrker förslagen i propositionen och avstyrker motionen.

I betänkandet finns 1 reservation.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Motionen	6
Utskottets överväganden	7
Ändring av täckningsbeloppet för insättningsgarantin	7
Översyn av insättningsgarantin	7
Reservation	9
Översyn av insättningsgarantin, punkt 2 (v)	9
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	11
Propositionen	11
Följdmotionen	11
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Ändring av täckningsbeloppet för insättningsgarantin**

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:186.

2. **Översyn av insättningsgarantin**

Riksdagen avslår motion 2008/09:Fi28.

Reservation (v)

Stockholm den 26 maj 2009

På finansutskottets vägnar

Stefan Attefall

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Stefan Attefall (kd), Thomas Östros (s), Bertil Kjellberg (m), Anna Lilliehöök (m), Sonia Karlsson (s), Lars Elinderson (m), Roger Tiefensee (c), Monica Green (s), Carl B Hamilton (fp), Peder Wachtmeister (m), Agneta Gille (s), Göran Pettersson (m), Ulla Andersson (v), Tommy Ternemar (s), Emma Henriksson (kd), Mikaela Valtersson (mp) och Jörgen Hellman (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Den 29 april lämnade regeringen propositionen Ändring av täckningsbeloppet för insättningsgarantin (prop. 2008/09:186) till riksdagen. Förslagen i propositionen hade dessförinnan remitterats till ett antal remissinstanser för inhämtande av synpunkter. En motion (v) har väckts med anledning av propositionen.

Bakgrund

Vad är insättningsgarantin?

Insättningsgarantin skyddar insättningar på konton hos banker, värdepappersföretag och kreditmarknadsföretag. Kortfattat innebär insättningsgarantin att en sparare som har medel på konto i t.ex. en bank är garanterad att få ut kontobehållningen upp till ett visst takbelopp om banken går i konkurs.

Reglerna infördes i Sverige den 1 januari 1996 för att genomföra ett EG-direktiv från 1994 om insättningsgaranti.¹ Det lägsta tillåtna takbeloppet i det ursprungliga direktivet sattes till 20 000 ecu (sedermå 20 000 euro), och i Sverige bestämdes takbeloppet till 250 000 kr.

Hur finansieras garantisystemet?

Kostnaden för utbetalningar från garantin hamnar på staten. För att finansiera utbetalningar från garantin ska de institut som omfattas av garantin betala en avgift till staten. Avgiften är en andel – i nuläget 0,1 % – av deras totala garanterade inlåning. Reglerna innebär också viss riskdifferentering av avgiften. Varje instituts avgift varierar mellan 0,06 och 0,14 %, beroende på hur den egna kapitaltäckningsgraden förhåller sig till övriga instituts kapitaltäckningsgrad. De inbetalade avgifterna ligger i nuläget fonderade i Insättningsgarantifonden, vars behållning den 31 december 2008 uppgick till 19,8 miljarder kronor.

I statsfinansiella termer innebär ett infriande av garantin i ett konkret fall att medel tas från fonden. Därmed belastas inte något av statsbudgetens anslag. Däremot ger utbetalningen av garantimedel en negativ effekt på statsbudgetens saldo, det finansiella sparandet och statens lånebehov.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 94/19/EG av den 30 maj 1994 om system för garanti av insättningar (EGT L 135, 31.5.1994 s. 5–14).

Höjt takbelopp på grund av den finansiella krisen

I oktober 2008 enades EU:s finansministrar i Ekofinrådet om att höja det lägsta tillåtna takbeloppet (täckningsnivån) på insättningsgarantin till 50 000 euro.

Den 8 oktober 2008 lämnade regeringen en proposition med förslag att täckningsnivån i den svenska insättningsgarantin skulle höjas till 500 000 kr (prop. 2008/09:49). Riksdagen antog regeringens förslag den 30 oktober 2008 (bet. 2008/09:FiU14).

Ett direktiv med ändringar i det tidigare insättningsgarantidirektivet, bl.a. en höjning av den lägsta tillåtna täckningsnivån till 50 000 euro, antogs därefter på EU-nivå den 11 mars 2009.²

Propositionens huvudsakliga innehåll

Nya regler för täckningsnivån på insättningsgarantin

Regeringen föreslår att det belopp som täcks av insättningsgarantin ska uppgå till antingen 500 000 svenska kronor eller, om det är högre, det belopp i kronor som motsvarar 50 000 euro när garantin löses ut. Skälet till den föreslagna lagändringen är att variationer i kronans kurs mot euron har gjort att den nuvarande täckningsnivån på 500 000 kr är lägre än den miniminivå – 50 000 euro – som föreskrivs i direktivet.

För att åstadkomma detta föreslås en ändring i 4 § lagen (1995:1571) om insättningsgaranti. Följden av den föreslagna regleringen blir att det garanterade beloppet aldrig kommer att vara lägre än 500 000 kr. Däremot kan det bli högre om eurons kurs överstiger 10 kr.

Enligt regeringens bedömning krävs det i övrigt inga lagändringar för att genomföra de ändringar i insättningsgarantidirektivet som träder i kraft den 30 juni i år. De aktuella förändringarna rör gränsöverskridande samarbete mellan garantimyndigheter och information till insättare om garantin.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Regeringen bedömer att förslaget kan medföra ökade kostnader för *enskilda institut*, beroende på växelkursutvecklingen. I vissa fall kan det belopp som garanteras bli högre än 500 000 kr, men däremot kan det aldrig bli lägre. Avgiften som instituten betalar är knuten till det totala garanterade beloppet, och fastställs årligen. Om ett högre belopp är garanterat måste instituten också betala en högre avgift. Institutens avgifter kommer alltså att bero på växelkurserna vid utgången av varje år.

Regeringen bedömer inte att lagändringen påverkar *Riksgäldskontorets* eller *Finansinspektionens* resursbehov.

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/14/EG av den 11 mars 2009 om ändring av direktiv 94/19/EG om system för garanti av insättningar, vad gäller täckningsnivån och utbetalningsfristen (EUT L 68, 13.3.2009, s. 3–7).

Även de *statsfinansiella* konsekvenserna bedöms av regeringen vara beroende av växelkursutvecklingen. Principiellt innebär en försvagning av kronan att det statliga garantiåtagandet ökar. Motsatsvis minskar storleken på det statliga åtagandet om kronan förstärks, åtminstone upp till en eurokurs på 10 kr. Ett infriande av garantin kommer inte att öka belastningen på statsbudgeten via anslag. Ett eventuellt infriande får dock en negativ påverkan på det finansiella sparandet, statsbudgetens saldo och statens lånebehov.

Motionen

I *motion 2008/09:Fi28* av Ulla Andersson m.fl. (v) framför motionärerna att de inte har något att invända i sak mot propositionens förslag om ändringar i reglerna för insättningsgarantin. Motionärerna vill dock se ett tillkännagivande om att regeringen ska överväga och återkomma med förslag om en utvecklad insättningsgaranti. Enligt motionärerna har insättningsgarantier positiva effekter i form av skydd för spararna men också negativa effekter genom s.k. moral hazard som kan bidra till alltför högt risktagande från bankernas sida. Vidare anser motionärerna att insättningsgarantin måste ses som en del i ett större sammanhang där det krävs omfattande åtgärder för att förebygga och förhindra finanskriser i framtiden. Insättningsgarantin tillsammans med andra frågor bör därför, enligt motionärerna, analyseras av en finanskommision med medverkan av arbetsmarknadens parter, representanter för de politiska partierna och fria och oberoende forskare och ekonomer. Finanskommisionen bör få i uppdrag att komma med förslag på åtgärder på såväl nationell som internationell nivå, samt analysera vilken påverkan de finansiella skyddsneten har.

Tidigare behandling

Ett motionsyrkande om tillsättande av en finanskommision behandlades av finansutskottet i oktober 2008 när utskottet beredde en proposition om stabilitetsstärkande åtgärder för det svenska finansiella systemet. Utskottet noterade då att regeringen aviserat satsningar på forskning och stärkt samverkan mellan finansbranschen, myndigheter och regeringen. Mot denna bakgrund avstyrktes det då aktuella motionsyrkandet (bet. 2008/09:FiU16 s. 21). Ett liknande motionsyrkande behandlades därefter av utskottet i november 2008 och avstyrktes med hänvisning till vad utskottet anfört i det tidigare ärendet (bet. 2008/09:FiU17 s. 21).

Utskottets överväganden

Ändring av täckningsbeloppet för insättningsgarantin

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om en ändring av täckningsbeloppet för insättningsgarantin så att beloppet uppgår till 500 000 kr eller det högre belopp i kronor som motsvarar 50 000 euro då ersättningsrätten inträder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot den ändring av täckningsbeloppet för insättningsgarantin som regeringen nu föreslår och tillstyrker propositionens förslag.

Översyn av insättningsgarantin

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om en utvecklad insättningsgaranti samt skapande av en finanskommission. Motionen avstyrks av utskottet med hänvisning till att det pågår beredning av förslag till ändringar i insättningsgarantin.

Jämför reservation (v).

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan huruvida det behövs ytterligare förändringar av garantins utformning noterar utskottet att 2007 års insättningsgarantiutredning nyligen presenterade sitt betänkande Bättre och snabbare insättningsgaranti (SOU 2009:41). Utredningen föreslår bl.a. kortare tid för utbetalning av garantiersättning. Det ska ske inom 20 dagar, jämfört med tre månader i dag. Dessutom föreslår utredningen att garantin ska kunna träda in inte bara vid konkurs utan redan när ett institut får betalningsproblem som inte är tillfälliga. Utredningen föreslår också att Finansinspektionen ska ges vissa ytterligare tillsynsverktyg och dessutom möjlighet att besluta om högre sanktionsavgifter än i dag (upp till 200 miljoner kronor jämfört med dagens 50 miljoner kronor). Dessutom ska garantimyndigheten (Riksgäldskontoret) redan på förhand kunna lämna besked huruvida ett visst slags konto omfattas av garantin. Utskottet utgår från att utredningens förslag kommer att bli föremål för remittering och beredning. Enligt utskottets mening bör resultatet av beredningen inte föregripas genom några initiativ

från utskottet i detta tidiga skede. Mot bakgrund av vad som anförts ovan framstår det, enligt utskottets mening, inte som befogat att från riksdagens sida nu ta ytterligare initiativ i fråga om insättningsgarantin eller för att skapa ytterligare ett analysorgan av den typ som motionärerna efterlyser. Motion Fi28 (v) avstyrks därför.

Vidare noterar utskottet att regeringen i maj 2009 beslutade att tillkalla en kommitté (Finansmarknadskommittén) med uppdraget att utgöra ett forum för dialog och samråd kring den finansiella sektorns villkor, i syfte att främja dess stabilitet, förtroende, effektivitet och utvecklingsmöjligheter. Enligt Finansmarknadskommitténs direktiv ska syftet vara att bidra till en ur samhällets perspektiv välfungerande och effektiv finansiell sektor som inte leder till ett samhällsekonomiskt alltför stort risktagande (dir. 2009:22 s. 3). Regeringen föreslog i 2009 års proposition om vårtilläggsbudget (prop. 2008/09:99) att anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* ökas med 10 miljoner kronor för att finansiera sådana samverkansinsatser (prop. 2008/09:99 s. 19). Beredning av 2009 års proposition om vårtilläggsbudget pågår för närvarande i utskottet. Enligt utskottets mening innebär regeringens initiativ att tillsätta Finansmarknadskommittén att det skapas ett forum för dialog, reflexion och framåtblickande arbete på bl.a. de områden som motionärerna tar upp.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Översyn av insättningsgarantin, punkt 2 (v)

av Ulla Andersson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en översyn av insättningsgarantin. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Fi28.

Ställningstagande

Vänsterpartiet har inget att invända i sak mot det förslag som lämnas i den nu aktuella propositionen. Insättaren ska skyddas om banken inte klarar av sina åtaganden. Däremot ser vi ett stort behov av mer omfattande, genomgripande åtgärder för att förebygga och förhindra finanskriser i framtiden. Åtgärderna har hittills mest handlat om att hantera en akut situation och efteråt sätta in insatser för att lindra effekterna av det som inträffat. Även det nu aktuella förslaget kan sägas vara ett exempel på detta. En snabb höjning av insättningsgarantins täckningsbelopp tillsammans med förändringar i den svenska kronans kurs har nödvändiggjort två riksdagsbeslut om ändringar i reglerna för insättningsgarantin under detta riksmöte, enbart för att undvika brott mot EG:s centralt fastställda regelverk.

Insättningsgarantier är ett sätt att skydda bankkunderna från bankernas agerande men skapar också vissa möjligheter för bankerna att agera oansvarigt. Genom att insättningsgarantier används riskerar vi att bankernas eget ansvarstagande undergrävs. Bankerna blir immuna mot vissa av de risker som deras verksamheter ger upphov till, vilket kan bidra till ett överdrivet risktagande. Risker för en sådan snedvridning av bankernas incitament, s.k. moral hazard, har också lyfts fram av ett stort antal forskare och experter.

Insättningsgarantier är självklart komplexa till sin karaktär och har både positiva och negativa följdverkningar. Positiva såtillvida att de kan vara stabiliserande: Insättarna springer inte och plockar ut sina besparingar när det kommer larmsignaler, och de förlorar inte heller sina besparingar. De

är också negativa, såttillvida att de kan öka risktagandet, och tvingar de mer ansvarsfulla instituten att betala för de mer oansvariga som tar större och högre risker.

I dag är affärsbankerna också en del av det nätverk av aktörer som sysslar med gränsöverskridande kapitalrörelser och flyttar riskkapital mellan olika länder. De regelverk som finns är inte anpassade för detta, utan snarare för traditionell bankverksamhet. Dessutom har EU gjort kapitalets fria rörlighet överordnat det sociala ansvarstagandet, vilket i sig påverkar institutens beteende.

Insättningsgarantin är bara en del i ett större sammanhang, och Vänsterpartiet saknar en vilja och en inriktning från regeringen att ta ett större grepp och ansvar för att förhindra framtida kriser. Vi borde vid det här laget kunna konstatera att vi inte kan gå tillbaka till det som har varit. De gamla strukturerna har visat sig leda till att hela världsekonomin sätts på spel, liksom att enskilda länder och människor drabbas oerhört hårt.

Skattebetalarna kan inte gång efter gång behöva stå för notan. Vi kan inte längre tillåta att vinsterna privatiseras och förlusterna socialiseras. Därför måste ett större grepp tas och en finanskommission tillsättas. Norge är på väg att tillsätta en, och vi borde göra detsamma. Kommissionen kan bestå av arbetsmarknadens parter, representanter för de politiska partierna och fria och oberoende forskare och ekonomer. Kommissionen borde få i uppdrag att komma med förslag på åtgärder såväl på nationell nivå som på internationell samt analysera vilken påverkan de finansiella skyddsnäten har. I det sammanhanget bör den också diskutera insättningsgarantin.

Jag anser att riksdagen bör tillkännage för regeringen som sin mening vad som ovan anförts om en översyn av reglerna för insättningsgarantin. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Fi28 (v).

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

*Proposition 2008/09:186 Ändring av täckningsbeloppet för
insättningsgarantin:*

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti.

Följdmotionen

2008/09:Fi28 av Ulla Andersson m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska överväga och återkomma med förslag om en utvecklad insättningsgaranti.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti

Härigenom föreskrivs¹ att 4 § lagen (1995:1571) om insättningsgaranti ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §²

Om en insättning omfattas av garantin, har insättaren rätt till ersättning motsvarande dels insättningens belopp, dels upplupen ränta till den dag då ersättningsrätt inträder.

Ersättningen, tillsammans med eventuell utdelning i institutets konkurs för en förlust som enligt denna lag är ersättningsgill, får dock uppgå till sammanlagt högst 500 000 kronor för varje institut.

Ersättningen, tillsammans med eventuell utdelning i institutets konkurs för en förlust som enligt denna lag är ersättningsgill, får dock för varje institut uppgå till sammanlagt högst 500 000 kronor eller, om det är högre, det belopp i kronor som motsvarar 50 000 euro då ersättningsrätten inträder.

Denna lag träder i kraft den 30 juni 2009. Den ska dock inte tillämpas för fall då rätten till ersättning har inträtt före ikraftträdandet.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/14/EG av den 11 mars 2009 om ändring av direktiv 94/19/EG om system för garanti av insättningar, vad gäller täckningsnivån och utbetalningsfristen (EUT L 68, 13.3.2009, s. 3, Celex 32009L0014).

² Senaste lydelse 2008:811.